

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙΟΥ

Ένα νέο πένθος στά Έλληνικά γράμματα. 'Ο Πάνος Ταγκόπουλος. 'Ο ποιητής, ὁ ἀγαπημένος, ὁ ἀνοιχτόκαρδος φίλος. 'Ο διονυσιαστής, ὁ τραγουδιστής τῆς χαρᾶς τῆς ζωῆς. Ένα παλληκάρι: κισσοστεφανωμένο μὲ τὸ κύπελλο τοῦ κρασιοῦ και τῆς ποίησης ὑψωμένο—ψηλὰ τὸ μπράτσο—μέσα στὸν ἥλιο τῆς νύκτος. 'Ο Ταγκόπουλος-γιός. 'Ο συνεχιστής τοῦ Νουμά. Πάει κι αὐτός. Ξεψύχησε—ἐπιπότῃς πιστός και ἀψευγᾶςτος—πάνω στὶς ἐπάλξεις τοῦ πατροπαράδοτου κάστρου. 'Εκεῖ πάνω, μὲ τὴν πέννα—κοντάρι: ἀτσάκιστη, μὲ τὴν πέννα—βέλος, φτερωμένη ὡς τὴν τελευταία του σιγμῆ, ἔγειρε τὸ κεφάλι του κι ὁ γέρο-Ταγκόπουλος, ὁ καστρομάχος τῆς Ἑθνικῆς γλώσσας. Κι ὁ Πάνος γονάτισε προχτές και ξεψύχησε στὶς πικρὲς τιμημένες πολεμιστρες. Ἐγειρε μέσα στὴν ἀγκαλιὰ μιᾶς ἀρτεμικῆς κοπέλλας, πού ὁ ἔρωτας και τὰ τραγούδια του, ἀθιινες ἄλυσσιδες, τὴν δέσανε γιὰ πάντα στεφανωτῆ στὴ ζωὴ του. Κ' ἐνὸς ἀγωριοῦ πασίχαρου, πού εἶταν ὁ δροσερός και ροδόκακινος καρπὸς μιᾶς ἀγάπης. Τοῦ παράστεκε και μιὰ χαροκαμένη μάνα, πού δὲν τῆς γράφτηκε νὰ χορτάσει τὸ μοιρολόι, σὴν Ἐκδήθ.

'Ο γέρο—Ταγκόπουλος, θυμάστε, τὸνὲ κλάψαμε και τὸνὲ θάψαμε μὲ τὶς τιμὲς τοῦ πολέμου, πάνω στὸν κάμπο τῆς μάχης μέσα στὴν ἀψη τοῦ ἀγῶνα. 'Ιότες πού ἡ γλώσσα τοῦ Ἑλληνικοῦ, λαοῦ κατατρεγμένη ἀπὸ τοὺς ἔκφυλους γέροντες τῆς προγονικῆς νεκροφιλίας ἤθελε ἀκόμα Ἄποστόλους. Πολεμιστὲς και θύματα. Πολλοὶ θάρρουνε πὼς τέλιωσε ὁ πόλεμος και χασμουριούνται: πιά ἀποκαρωμένοι: ἀπ' τὴ θανάσιμη νοσῆταλα τῆς ψυχικῆς ὀκνιάς. Ἄλλοι παραγεράσανε κι ἀφίσανε τὰ χαλινάρια ξεκρέμαστα. Τὸ Πολεμικὸ τους φαρὶ παχαίνει τὰ καπούλια του και περισκοκοιλιάζει μέσα στὸ γρασιδί τοῦ Δημόσιου λειβαδοῦ. Ἄλλοι, μπουχτισμένοι: ἀπ' τὴ δόξα τους κάθονται και τὴν ἀνεχαράζουν μα κάρια. Ἡ δημοτικὴ βέβαια κυρίεψε ὅλη τὴ λογοτεχνία και δὲ χρειάζεται πιά παρὰ μιὰ πιὸ ἀντρίκια Κυβέρνηση, γιὰ νὰ καθιερωθεῖ τελειωτικά στὴ Μέση ἐκπαίδευση, ὁπότε τὸ ζήτημα παίρνει: τέλος. Ὅμως σ' αὐτὸ τὸ ἀναμεταξύ δῆγῃκε στὴ μέση μιὰ καινούρια φάρα μπασταρδόγλωσσων. Εἶνε κάτι λιγδερὰ φιλιτρονία, τῶν ὑπγείων τῆς Ὁμόνοιας πού ἀγωνίζονται νὰ μεταφύψουν τὴν Καθαφικὴ ἀταξία τῆς γλώσσας και τῶν αἰσθήσεων στὴ λογοτεχνία. Ἀκόμα κάτι μεσόκοποι τζιτζιφιόγγοι: ἀκόμα κάτι κυράτσες πού μαζὺ μὲ τὸ μπουγιάντισμα τῶ νυχιῶ τους ἔρισκουνε καιρὸ και κάνουνε και λίγη φιλολογίτα. Κατόπι, μαζί μὲ τὸ σοκί τους σερβίρουνε στὴν Ἑλλάδα θουτήματα «πτι μπερ» γαλλικόυλια μὲ ρωμέικια προφορὰ κ' ἕνα καινούριο σόγι γλώσσα. Εἶνε «ἡ Ἑλληνικὴ τῶν πόλεων» Ἐλευθέρα Κέρκυρα, δηλαδή, και ἔ-

που βούλει κ.τ.ρ. Ἄν γουστάρετε μάλιστα, εἶνε «ἡ Ἑλληνικὴ τῶν Ἀθηναϊκῶν Σαλονιῶν». Ἡ ἀνημποριά, ἡ ταμπελιά τῆς σκέψης, ἡ ἀγραμματοσύνη και ἡ πλατεία Συντάγματος γίνονται: πιά δικαίωμα, κανόνες και νόμοι: πού πρέπει νὰ τοὺς δεχτοῦνε στὸ σβέρκο ἑπτὰ μιλιοῦνια Ἑλληνες. Κάθε σαλόνι: ἔχει: τὶς ἀπόψεις του γιὰ τὴ γλώσσα τοῦ Ἑθνους, κάθε φημερίδα, ἀπ' τὶς κίτρινας ὡς τὴν πιὸ κόκκινη, τὸ Ριζοσπάστη, ἔχουνε τὴ γλώσσα τους, τὴ συνταξὴ τους και τὴ γραμματικὸύλα τους. Θάλασσα φουρτουμισμένη, γεμετίζῃδες κλαίγουνε. Και πάνω σ' αὐτὸ τὸ πέλαγο πλέει: μιὰ νεκρόκασσα πολυτελείας, πού ἔπρεπε νάνε τὸ λίκνο τῆς πνευματικῆς Ἑλλάδας. Εἶνε ἡ Ἀκαδημία. Κι ὠτὸ τοῦ Νῦνε τοῦ μάζεψε ὅλους τοὺς καθαρευουσιάνους ἀπὸ κάθε πνευματικὸ συνάφι και ταξιδεύει μέσα στὸν κατακλυσμὸ τῆς Δημοτικῆς. Πήρανε μέσα—ἔτσι: γιὰ τὸ τσισίτι—και μιὰ μικρὴ παρὰ λογοτέχνης. (Ἢ ποίηση πού χρειάζεται: γιὰ τὸ ρόλο τῆς περιστρεᾶς;) Ὁ κόσμος χαλὰ ἀπ' ἔξω. Τὰ Ἑλληνοπούλα παραδέρνουνε μέσα σὲ δυὸ γλώσσες, οἱ φημερίδες ἔχουνε κι ἀπὸ μιὰ γλώσσα γιὰ κάθε στήλη, κι ὄλοι βραβαρίζουν. Οἱ τεχνίτες τοῦ λόγου—πὺ εἶνε ἡ καρδιά τῆς φυλῆς—σιμλεύουνε τὰ ἔργα τους πάνω στὸ καθάριο μάρμαρο τῆς Ἑθνικῆς γλώσσας. Ἡ Ἀκαδημία τὸ χαδὰ τῆς Παρατηρήσεις: τινὲς ἐπὶ τῆς ἐπαλλήλου δράσεως τῆς ἀλοόλης και τινων χλωριολευκοχρυσικῶν ἀλάτων, και ἐπίδρασις τῆς ἀμμωνίας ἐπὶ τῶν μονοκυτληθόνων. Και δὲν πῆρε χαμπάρι: πὼς πέθανε ἕνας ψυχάρης μῆτε πὼς ζοῦνε και ζέγουνται: ἕνας κοτζά μου Πάλλης, ἕνας κοτζά μου Γρουπάρης, ἕνας Βλαχογιάννης ἕνας Φιλήτης.

Γιὰ αὐτὸ στὸν Πάνο Ταγκόπουλο κλαίγω ἀκόμα ἕνα συμπολεμιστή, πού μᾶς ἀφισε ἀναπάντεχα. Σὲ μιὰν ὥρα πού ὁ Ἀγῶνας—ὁ μόνος ἰδεολογικὸς Ἀγῶνας τῆς Ἑλλάδας—πῆρε νέα μορφή και τοῦ χρειάζονται ἄντρες μὲ πίστη και ἀρετή. Ἄντρες μὲ φαρδιά στήθεια παλαιστή, χωρὶς τὴ μπλαζέδικη νωθρότητα τῶν καρεκλαθρόπων τοῦ γραφείου, τῆς γκαρσονιέρης και τοῦ καφενέ. Πρέπει νὰ ὁμολογηθεῖ πὼς ὁ «Νουμάς» τοῦτα τὰ τελευταία χρόνια εἶτανε σὴν ἕνα χαράκωμα δίχως ζωντανὴ κίνηση. Ἰσως γιὰτὶ οἱ πολεμιστὰδες τοῦ ἀφίσανε τὸ ντουφέκι: τῆς ἐπίθεσης και ἐγγήκανε στοὺς κάμπους χερομάχοι τῆς τέχνης γιὰ νὰ σπείρουνε τὸ σῆρι πού θὰ χορτάσει τὴν πεινασμένη ψυχὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ὅμως και πάλι: δὲν ἔπαψε ποτὲς ν' ἀκούγεται, και κάπου κάπου ἔσ-τελνε μερικὲς ἀποτελεσματικὲς μπαταριὲς μέσα στὸ τσοῦρμιο τῶν μιζοκαθαρευουσιάνων.

Ἦτανε στὰ χέρια τοῦ Πάνου ἀκόμα κι ἀκόμα ἕνα ἀξιόλογο μετερίζι. Και τ' ἀρθραντικὸ τρομπόνι τοῦ Πάλλη κ' οἱ μεταθανάτιες σαϊτιὲς

του Ψυχάρη και του Φιλήντα οι καμουτσικιές σφυρίζανε και κελαιθούσανε κάπου κάπου χαρούμενα απ' τὰ δοξασιμένα μπιντένια του.

Τώρα τὸ κάστρο, πόσο ἔρημο, στέκεται μὲ τὴ θλιμμένη παντιέρα του μετζάστρα.

Ὁ γιὸς ξάπλωσε κοντὰ στὸν Πατέρα. Δυὸ ἀγνά δείγματα τῆς ρωμαϊτικῆς παλληκαριᾶς. Μιά ἀκόμα γλυκόλαλη λήρα τσακίστηκε στὸ νέο Ἑλληνικὸ Παρνασσό. Τὸ σπιτάκι στὸ Μαρουσι, ποὺ ἀηθόνιζε ἀπ' τὸ στίχο κι' ἀπ' τὰ νοιχτόκαρδο γέλιο, βραισιμανταλώθηκε. Ἀπέσθετο τὸ λαλον ὕδωρ.

Μιά μητέρα, μιὰ κοπέλλα κ' ἓνα ἀγοράκι ἔρηγονε πάνω στὸ παλληκάρι: ποὺ τὸ πικραμένο τάχειλι του ἔκλεισε πάνω σ' ἓνα στίχο.

Μαζὺ τους κλαίνε ὄλο: ὄσους τὸ πεπρωμέν μοίρανε μὲ τὴν πικρὴ σφραγίδα τῆς τέχνης, ποῦνε ὄλη φλογερὴ Ἀγάπη καὶ ποὺ θὰ πεῖ θυσία.

ΣΤΡΑΤΗΣ ΜΥΡΙΒΗΛΗΣ

Ἀπὸ τὸ «Ταχυδρόμο Μυτιλήνης»

ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ

ΒΗΛΑΡΑΣ

[Ἀντιποιητικὸ σημεῖωμα γιὰ ὄνομα ποιητῆ. Στὴ μνήμη τοῦ πρώτου μακαρίτη Πάνου Ταγκόπουλου.]

Σὲ καθεμερνή ἐφημερίδα μνημονεύτηκε τελευταία μιὰ ἐτυμολογία τοῦ κ. Βλαχογιάννη γι' αὐτὸ τὸνομα, ἐτυμολογία ποὺ τὸ θέλει: νὰ γράφεται: Βιλλαρᾶς. Μπρωῖ ἀδίσταχτα νὰ πῶ πὼς δὲν ἔχει: καμμιά δάση ἢ τέτια ἐτυμολογία. Ὁ σεβαστὸς Ἐπαχτίτης, ποὺ τόσο καλὰ τάπε, πρὶν λίγον καιρό, τοῦ Χατζιδάκη, σχεδὸν ἀκολούθησ' ἐδωπέρα τὸν φεύτικο Χατζιδάκη: ὁρῶ στὴν ἐξήγησή τῶν οἰκογενειακῶν ὀνομάτων. Τὸ Βηλαρᾶς δὲν εἶναι παρατσούκλι οὔτε κ' ἐπαγγελματικὸ ὄνομα, ὅπως ἴσως τὸ ξήγησαν ἢ θὰ τὸ ξηγήσουν ἄλλοι. Εἶναι βαφτιστικὸ μεγαθυρικόν. Στὶς «Βόλτες ὀνοματολογικῆς» σελ. 231 τὸ σχετίζω μὲ τὸ Φιλαρᾶς. Χωρὶς ν' ἀποκηρύξω τελειωτικὰ τὴν συσχέτισή αὐτῆ, δίνω ἐδῶ ἀκόμη μιὰν ἐρμηνεία, ποὺ μοῦ φαίνεται πιθανώτερη:

Τὸνομα πρέπει νὰ γράφεται μὲ Ι, ἀλλὰ γι' ἄλλο λόγο, γιὰ κείνον ποὺ καὶ τὸ ἀνεψιὸς λ.χ. ἔγινε ἀνεψιὸς, ἐπειδὴ δηλ. ἢ προηγούμενη μορφή του, ποὺ ἀπαντιέται ἀκόμη σὲ συνονόματους, εἴταν Βελαρᾶς. Ὁ μεγαθυρικὸς αὐτὸς τύπος σέ-ρᾶς, ὃ γνωστὸς ἀπὸ τόσα ἄλλα, ὅπως τὰ Νοταρᾶς (ἀπὸ Νότης = Παναγιώτης), Παναγιωταρᾶς, Γεωργαρᾶς, Κωσταρᾶς, Ζωναρᾶς (ἀπὸ Ἰζώνης) κτλ., ἔγινε, ὅπως καὶ τὸ Βελάρης, ὄνομα ποὺ θρίσκεται καὶ τώρα ὡς οἰκογενειακὸ στὴ Β.Δ. Στερεὰ Ἑλλάδα, ἴσως κι' ἄλλοῦ, ἀπὸ τὸ βαφτιστικὸ Βέλης, ποῦχει καὶ μορφή Βέλος. Τὰ Βέλης καὶ Βέλος, πούναι καὶ μακεδονίτικα κτλ., ἔχουν κι' ἄλλα ἀκόμη παράγωγα, τὰ χαϊδευτικὰ Βέλ-

λος, Βέλτος, Βελτσίδης κι' ὅποιο ἄλλο. Ἐπίσης, χωρὶς νὰ εἶμαι ὀλίγετα δέβαιος γι' αὐτὴν χωρεὶ κι' ἄλλη ἐρμηνεία, πιστεύω πὼς τὸ βαφτιστικὸ αὐτὸ εἶναι τὸ β' συστατικὸ μέρος καὶ τῶν οἰκογενειακῶν Κοντοβέλης, Κουτσοβέλης, Κωτσοβέλης, Γεωργοβέλης, Σαροβέλης κτλ., ποὺ ἀπαντιοῦνται στὴν ἴδια περιοχὴ, ὅπου καὶ τὰ Βέλης-Βελάρης. Ἀπὸ τὸ ἴδιο Βέλης, κι' ὄχι ἀπὸ τὴ λέξη βελούδο, ἔγιναν, ἐξὸν ἂν εἶναι ἰταλικά, καὶ τὰ Βελοῦδος-Βελοῦδης, ἀπ' ὅπου καὶ τὸ καθαρουσιανικὸ Βελοῦδος, ἐπίσης καὶ τὸ Βελέντζας (Ὅχι ἀπὸ τὴ λέξη θελέντζα).

Πήραμε φόρα κι' ἀπὸ τὸ Βηλαρᾶς φτάσαμε στὸ Βελέντζας. Ὅσο κι' ἂν φαίνεται, τὸ πῆδημα δὲν εἶναι: σὰν τὸ παροιμιᾶκὸ τῆς Ρόδου. Θὰ τὸ ξηγοῦσα πλατύτερα, ἂν εἶχα τόπο. Ἴσως τὸ κἄνω σ' ἄλλη περίσταση ἄλλοῦ, ἂν ὑπάρξει ὄρεξη γιὰ συζήτηση πάνω σ' αὐτὸ τὸ θέμα τῶν ὀνομάτων. Ἡ ὄρεξη αὐτῆ δὲν πιστεύω νὰ λείπει, μοῦ φαίνεται: μόνο πὼς ἐμποδίζει τὸ φανερῶμά της ἓνας κακὸς καὶ μπόσικος φόβος. «Μὴ κίνοι... τὰ κακῶς κείμενα», συμβουλεύει: ἢ ἐφημερίδα π' ἀναφέρει: τὴν ἐτυμολογία γιὰ τὸ Βηλαρᾶς. Μὰ ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν «κακῶς κείμενα». Μόνο κείμενα ὑπάρχουν, ποὺ πρέπει: νὰ ἐρευνηθῆ, ὅποια κι' ἂν εἶναι, καὶ ποὺ σὲ τίποτα δὲ θλάφτει ἢ καθαρῇ γι' αὐτὰ ἀλήθεια. Ἡ πλαστογραφία μόνο θλάφτει: ὃ καμικὸς φόβος γιὰ τὴν ἐρευνα.

Σημ. Σημειῶνω ὅτι ὑπάρχει: καὶ Βήλης οἰκ. στὴν περιοχὴ τῆς Καρδίτσας, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ξέρω ἐξὸν τὸ Βηλαρᾶς ἄλλα μὲ τὴν ἴδια ἀρχὴ Βηλ—, δὲν μπορῶ νὰ κρίνω ἂν ἔχει: καμ μιὰ σχέση καὶ νὰ τὸ λογαριάσω.

I. ΣΤΑΜΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΝΟΥ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ ΤΥΠΩΜΕΝΑ ΣΕ ΒΙΒΛΙΑ

- 1915 «Πρόξες» Πεζὰ ρυθμικὰ τραγούδια
1916 «Δροσοσταλίδες» Ποιητικὴ Συλλογὴ
1921 «Λυρικά» Ποιήματα
1923 «Γυρίσματα στὸ Ξέφωτο»
1924 «Λουλούδια-Ἐρωτες-Ταξίδια» Πεζὰ τραγούδια
1928 «Ζωὴ ποὺ πέρασε» Ἱστορίες τοῦ Πολέμου καὶ τῆς Παλιᾶς Ἀθήνας
1929 «Ἐνα διαμάντι τοῦ Αἰγαίου» Λυρική περιγραφή τῆς Μυτιλήνης

ΓΙΑ ΝΑ ΤΥΠΩΘΟΥΝΕ

«ΘΡΗΝΩΝΤΑΣ» Ποιήματα
Δύο Τόμοι Διηγήματα